

बह्वचमुद्यैश्च प्रेर्यमाणाः पदक्रमैः MB. 1, 2880. संहिताम् — पदक्रमयुताम् 2888. ऋग्वेदः पदक्रमविभूषितः 13, 4107. चतुर्वेदाः सरकस्यपदक्रमाः HARIV. 14074. °विद् 14060.

पदक्रमक (wie eben) n. der Pada- und Krama-pāṭha P. 2, 4, 5, Sch. पदग (पद + ग) adj. subst. zu Füsse gehend, Fussgänger, Fussknecht P. 6, 3, 52. AK. 2, 8, 2, 34. H. c. 106. HALĀJ. 2, 293.

पदगति (पद + ग) f. Gang, Art und Weise zu gehen PAṆKAT. ed. ord. 1, 216.

पदगोत्र (पद + गोत्र) n. das einer bestimmten Wortklasse vorstehende Geschlecht (भारद्वाजकमाख्यातम्, भार्गव नाम, वासिष्ठ उपसर्गः, निपातः काश्यपः) VS. PAṆT. 6, 58. fgg. — Vgl. पददेवता.

पदचतुर्वर्ध (पद - च - उर्ध) ein best. Metrum, in dem jedes nachfolgende Pada um 4 Silben wächst, COLEBR. Misc. Ess. II, 165 (VII, 3).

पदचन्द्रिका (पद + च) f. der Mondschein für die Wörter, Titel eines von Rājamukuṣa verfassten Commentars zum AK. COLEBR. Misc. Ess. II, 18. 54.

पदच्छेद (पद + क्से) m. Worttrennung (beim Sprechen) ÇIKSĀ in Ind. St. 4, 270.

पदज्ञात (पद + ज्ञात) n. Wortklasse RV. PAṆT. 12, 5. AV. PAṆT. 1, 1.

पदज्ञै (पद + ज्ञ) adj. ortskundig, die Heimath kennend: येनो नः पूर्वं पितरः पदज्ञा अर्चन्तो अङ्गिरसो गा अविन्दन् RV. 1, 62, 2. 3, 53, 2. पदज्ञास्य रमंतयः AV. 6, 75, 2.

पदज्ञोक्तिम् (पद + ज्ञोक्तिम्) n. Titel einer Schrift Ind. St. 3, 270.

पदञ्जल m. N. pr. eines Mannes; pl. seine Nachkommen gaṇa उपकादि zu P. 2, 4, 69. — Vgl. पतञ्जल.

पदता (von पद) f. die ursprüngliche Wortform: अतीत्य तेषां पदतां प्रदर्शयेत् RV. PAṆT. 11, 14. 17.

पदत्व (wie eben) n. das Wort - Sein AV. PAṆT. 4, 98. P. 1, 2, 45, Sch. पदत्वरः Schuh H. c. 154. Wohl eine fehlerhafte Form.

पददेवता (पद + दे) f. die einer bestimmten Wortklasse vorstehende Gottheit (सौम्यमाख्यातम्, नाम वायव्यम्, श्राप्ये उपसर्गः, निपातो वारुणः) VS. PAṆT. 6, 61. fgg. — Vgl. पदगोत्र.

पदनें nom. ag. von 1. पद P. 3, 2, 150.

पदनिधन (पद + नि) adj. am Ende jedes Versviertels das Nidhana habend, von einem Sāman LĀṬJ. 6, 11, 4. PAṆKAT. Ba. 8, 4, 10. 10, 10, 12, 3.

पदनी (पद + 2. नी) adj. der eines Andern Schritte lenkt, Führer: पश्चादनुप्रयुङ्क्ते तं विद्वस्य पदनीरिव AV. 11, 2, 13.

पदनीय (von 1. पद) adj. auf dessen Spur man zu kommen hat, auszumitteln ÇAT. Ba. 14, 4, 2, 18. ÇĀṆK. zu KĀṬHOP. 2, 45. Davon nom. abstr. °त्व n. ÇĀṆK. zu BṚH. ĀR. UP. S. 246.

पदनुषङ्ग (2. पद + ष) m. Pada- (Versviertel-) Anhängsel ÇAT. Ba. 8, 6, 2, 3. — Vgl. पदानुषङ्ग.

पदन्यास (पद + न्यास) m. 1) das Niedersetzen des Fusses, Tritt, Fussspur; das Niederschreiben von Versvierteln, von Versen; s. u. न्यास 1. — 2) Asteracantha longifolia Nees. (गोत्तुर) ÇĀDDĀK. im ÇKIDR. — Vgl. पादन्यास.

पदपाङ्क्ति (पद + प) f. 1) eine Reihe von Fussstritten. — Fussspuren IV. Theil.

ÇĀK. 56. VIKR. 79. VID 286. PAṆKAT. 243, 1. — 2) ein aus fünf Pada mit je fünf Silben bestehendes Metrum RV. PAṆT. 16, 10. KĀNDAS in Verz. d. B. H. No. 383. VS. 15, 4. ÇĀṆK. ÇR. 7, 27, 25. — 3) eine nach dem Metrum benannte Ishlakā KĀṬJ. ÇR. 17, 12, 15. — 4) eine Reihe von Worten: कृतपदपङ्क्तिरथर्वणो वेदः KIR. 10, 10.

पदपङ्क्ति (पद + प) f. eine Reihe von Fussspuren, Fussstapfen, Fussspuren VID. 287. — Vgl. पादपङ्क्ति.

पदपाठ (पद + पाठ) m. eine eigenthümliche Les- und Schreibweise des Veda, bei der jedes Wort (s. पद 8 mit Berücksichtigung des gegen das Ende Bemerkten) in seiner ursprünglichen Form ohne Rücksicht auf das nachfolgende oder vorangehende Wort gesprochen und geschrieben wird. ROTR. Zur Lit. u. s. w. 85. Schol. zu VS. PAṆT. 1, 156. 4, 179.

पदपूर्णा (पद + पू) adj. zur Vollmachung des Verses dienend: सोमिति परिग्रहार्थो वा वा पदपूर्णा वा NIA. 1, 7. — Vgl. पादपूर्णा.

पदबन्ध (पद + बन्ध) m. VJURP. 120 wird im Tibet. durch Schritt wiedergegeben.

पदभञ्जन (पद + भ) n. Trennung der Wörter, Wortanalyse H. 254. — Vergl. das folg. W.

पदभञ्जिका (पद + भ) f. ein Commentar, der die zusammengesetzten und zusammengeflossenen Wörter in ihre Bestandtheile zerlegt, H. 256.

पदमञ्जरी (पद + म) f. Titel eines Commentars des Haradattamiçra zur Kāṭikāvṛtti (COLEBR. Misc. Ess. II, 38. 40. Verz. d. Oxf. H. 161, b. 162, b. Schol. zu P. 8, 4, 54) und des Lokanātha zum Amarakosha (COLEBR. Misc. Ess. II, 37). — Verz. d. Oxf. H. 113, a.

पदमाला (पद + मा) f. Zauberworte, Zauberspruch (Wortkranz): पदमालां मन्त्रविद्यां सर्वदेवनामस्कृताम् । याचयामि सुरेशानमुमादेकार्धधारिणाम् ॥ DEVI-P. 9 im ÇKIDR.

पदयौपन (पद + यो) 1) adj. f. den Schritt hemmend: कूरी AV. 5, 9, 12. — 2) n. Fussfessel AV. 12, 2, 29.

पदवार्य (पद + वार्य) adj. so v. a. पदवो. अग्निर्वै नः पदवार्यः सोमो दयाद् उच्यते AV. 5, 18, 14. ब्रह्मं पदवार्यं ब्राह्मणो ऽधिपतिः 12, 3, 4.

पदविग्रह (पद + वि) m. wohl das Auseinanderhalten —, das Trennen der Wörter: (स्ववृणश्चितम्) कृन्देभिर्वृत्तसंज्ञातिः समासैश्च सविस्तैः । लघुभिर्मधुराभाषिर्ग्रथितं पदविग्रहैः ॥ HARIV. 11563. — Vgl. पादविग्रह und पदसंधि.

पदविच्छेद (पद + वि) m. dass. VS. PAṆT. 1, 156. Schol. zu 4, 141.

पदविद् (पद + विद्) adj. ortskundig und dann überh. vertraut mit Etwas (gen.): तस्यैव (d. i. मरुत्तः) स्यात्पदवित् ÇAT. Ba. 14, 7, 2, 28.

पदवी (पद + वी, vgl. RV. 1, 48, 6; nach UGĒVAL. zu UNĀDIS. auch पदवी) 1) m. Anführer, Wegweiser, Vortreter: पदवीः कवीनाम् RV. 3, 5, 1. 9, 96, 6. 18. इना वामन्यः पदवीर्दृढ्यः 7, 36, 2. 3, 31, 8. अमयुवः पदवीयौ धियंघास्तस्युः 1, 72, 2. अत्र्यै पदवीर्भव ब्राह्मणास्याभिर्शस्त्या AV. 12, 5, 58. Vgl. पदवाय. — 2) f. nom. °वी Weg, Pfad AK. 2, 1, 15. 3, 4, 25, 90. H. 983. HALĀJ. 2, 105. शीघ्रं पदवीं चरधम् DRAUP. 6, 19. यस्यार्जुनः पदवीम् — याति MBH. 3, 653. RĀGA-TAN. 3, 295. आ गत्रान्तादलक्तकाङ्गा पदवीं तानान RAGB. 7, 7. जगद्भुस्तस्य चित्तज्ञाः पदवीं हरिरानताः 13, 99. मा निधाः पदं पदव्यां सगरस्य संततिः 3, 50. उत्सुका पदवीमस्य द्रष्टुम् KĀṬBĀS. 34, 217. AMAB. 71. पयसः 50 v. a. Kanal AK. 1, 2, 2, 34. पवनं MEGH. 8.